

**UNIVERSITATEA
NICOLAE TITULESCU**

FONDUL DE COMERȚ

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC

Profesor Universitar Doctor

STANCIU D. CĂRPENARU

Doctorand

HEROVANU LUCIA-VALENTINA

BUCUREȘTI

- 2010 -

REZUMAT

Obiectivele lucrării.

Aplecarea asupra acestei teme a fost determinată de realitățile din legislația noastră și de realitățile din activitatea comercianților. Scopul studiului de față, care se înscrie în procesul de cunoaștere și de aplicare a dreptului comercial, este acela al unei posibile contribuții la marcarea unor repere cu privire la clarificarea conturului și a regimului juridic al uneia dintre cele mai importante și controversate instituții ale dreptului comercial - fondul de comerț.

Astfel, cunoașterea regimului juridic al fondului de comerț prezintă un deosebit interes. Pe de o parte, comerciantul, ca titular al fondului de comerț este interesat ca bunurile destinate desfășurării activității comerciale să se bucure de protecția legii, în cursul activității comerciale și la încetarea ei. Pe de altă parte, terții sunt interesați să știe condițiile în care drepturile lor pot fi protejate, în cazul nerespectării obligațiilor asumate de comercianți.

În contextul legislativ dat, fondul de comerț corespunde unei realități economice importante: cea a micii întreprinderi comerciale, cu structură individuală sau familială. Și chiar dacă întreprinderea comercială este organizată după o tehnică societară - unipersonală sau pluripersonală - fondul de comerț reprezintă adesea cel mai important subansamblu în sânul patrimoniului societății.

Pe parcursul alegerii temei pentru teza de doctorat mi-am pus întrebarea dacă, ținând cont de realitățile juridice și economice din țara noastră, ar prezenta utilitate abordarea și reglementarea fondului de comerț. Oare reglementările referitoare la fondul de comerț, existente în materii juridice diferite sunt de aplicabilitate în actualul stadiu al dezvoltării economice ? Mai este necesară reglementarea sistematică a fondului de comerț atâta vreme cât, se pare, că nu sunt sesizate dificultăți de nedepășit datorate lipsei sa ?

Am apreciat că, tocmai lipsa reglementării materiei sau cel mult, prezența sa ocazională în texte de lege dispartate, impune un demers de cercetare a dreptului privind fondul de comerț.

Prezentul demers a încercat să dea răspuns următoarelor întrebări:

- în ce măsură conceptul fondului de comerț este necesar dreptului românesc ?

- poate fi o prioritate, reglementarea sa juridică ?
- care este regimul juridic al fondului de comerț ?
- care este relația clientelei cu fondul de comerț ?
- care sunt operațiunile juridice asupra fondului de comerț ?

Răspunsurile la aceste întrebări au schițat conturul propriei noastre teorii asupra instituției fondului de comerț.

Structura lucrării.

În fundamentarea cercetării și a soluțiilor date, am folosit bibliografie de specialitate relevantă română și străină, atât prin autoritatea autorilor, cât și prin influența lucrărilor asupra evoluției instituției. Lista bibliografiei cuprinde 296 tratate, cursuri și monografii și 54 de articole de revistă.

Lucrarea *Fondul de comerț* cuprinde 372 de pagini fiind sistematizată în 15 capitole, împărțite în secțiuni și paragrafe.

Capitolul I este consacrat unor noțiuni introductive. Sunt prezentate rolul fondului de comerț în activitatea comercială, premisele abordării temei, prezența noțiunii în dreptul pozitiv român și un scurt istoric al instituției fondului de comerț, precum și elemente de drept comparat.

Capitolul II privește noțiunea și caracteristicile fondului de comerț.

Constituind elementul de conținut al raportului juridic de concurență, am răspuns nevoii definirii fondului de comerț și din această perspectivă.

Am considerat că, până la intervenția legiuitorului, în cadrul demersului nostru, se impune o nouă definire a fondului de comerț, ca urmare a noii concepții privind natura juridică a fondului de comerț. Astfel, ***fondul de comerț reprezintă universalitatea drepturilor și obligațiilor cu valoare patrimonială rezultată prin divizarea patrimoniului comerciantului și afectată de către acesta desfășurării activității sale profesionale, organizată în mod creativ pentru atragerea și dezvoltarea clientelei, în scopul obținerii de profit.***

Din definiție rezultă caracteristicile fondului de comerț.:

- fondul de comerț este o universalitate de drepturi și obligații cu valoare patrimonială, constituită prin afectarea comercială constituită de comerciantul persoană fizică sau juridică, rezultată prin divizarea acestora din patrimoniul său.
- fondul de comerț este analizat el însuși ca bun incorporeal, întrucât universalitățile nu au corporalitate.¹
- universalitatea este legată de comerciant; elementele patrimoniale, active sau pasive sunt privative, aparțin numai titularului patrimoniului.
- această universalitate este afectată și organizată de către comerciant în mod creativ, sistematic pentru asigurarea succesului în lupta de pe piața concurențială, pentru dobândirea clientelei, ea însăși parte a valorii patrimoniale a fondului.
- bunurile, drepturile și obligațiile evaluabile în bani afectate scopului comercial reprezintă fundamentul care-i permite comerciantului organizarea creativă și sistemică a comerțului său pentru obținerea profitului sub un concept unitar – fondul de comerț.

Este analizată controversa legată de imobile în cuprinsul fondului de comerț înainte de consacrarea legislativă a prezenței acestora în cuprinsul său. Sunt analizate situațiile privind fondul de comerț al comercianților beneficiari ai francizei și a celor care desfășoară comerț electronic. Delimitarea fondului de comerț de patrimoniu și întreprindere este surprinsă în lumina noilor prevederi ale Noului Cod civil și ale OUG nr. 44/2008.

Care este diferența dintre cele două noțiuni, odată ce a fost admisă din punct de vedere legal posibilitatea divizării și afectării patrimoniului general în patrimoniul profesional, conform art. 31-33 NC civ., iar fondul de comerț este asimilat unui patrimoniu de afectare, fracțiune a patrimoniului persoanei fizice, după cum dispune OUG nr.44/2008?

Deși ambele sunt universalități juridice, patrimoniul și patrimoniul de afectare-fondul de comerț sunt separate de anumite diferențe:

- Patrimoniul reprezintă o adevărată universalitate juridică, patrimoniul de afectare-fondul de comerț este o universalitate afectată exercitării unei profesii, o diviziune a întregului, cu un regim juridic special determinat de

1. V. Stoica, op. cit. p. 73, 131.

scopul căruia îi este afectat.

- Deși legea este izvorul comun, atât al patrimoniului general cât și al patrimoniului de afecțiune, pentru ca un patrimoniu de afecțiune să existe este necesară și voința persoanei de a-l constitui. Chiar dacă este relevantă numai în mod indirect, voința reprezintă o condiție preliminară pentru aplicarea unui regim juridic care determină divizarea patrimoniului. În schimb, în cazul patrimoniului general, elementul voință nu este necesar, întrucât fiecare persoană fizică sau persoană juridică are un patrimoniu.

- În compunerea patrimoniului general care este o realitate intelectuală, intră toate drepturile și obligațiile patrimoniale (elemente intelectuale), prezente și viitoare aparținând unei persoane, iar nu bunurile care formează obiectul acestora, pe când în patrimoniul de afecțiune-fondul de comerț, conform definiției legale, intră totalitatea bunurilor, drepturilor și obligațiilor afectate scopului exercitării unei activități economice.

- Patrimoniul general nu cuprinde drepturi personal nepatrimoniale (nume, reputație), pe când patrimoniul de afecțiune-fond de comerț cuprinde firma, emblema, reputație etc.

- Patrimoniul-universalitate juridică există ca realitate permanentă, continuă, de-a lungul întregii existențe a persoanei fizice sau a persoanei juridice, pe când patrimoniul de afecțiune are o dimensiune temporală determinată de scopul căruia îi este afectat, pentru care s-a realizat divizarea.

- Patrimoniul este inalienabil, neputând fi desprins de persoana care-i este titular, în timp ce, patrimoniul de afecțiune-fond de comerț (ca masă patrimonială afectată unui scop economic), poate fi înstrăinat dacă legiuitorul o permite.

Din **corelarea definiției date întreprinderii și fondului de comerț-patrimoniu de afecțiune**, am surprins distincția dintre cele două noțiuni:

- Întreprinderea reprezintă exercitarea sistematică și profesională a unei activități organizate, în timp ce fondul de comerț reprezintă o universalitate juridică afectată exercitării unei profesii, ambele concepte fiind lipsite de personalitate juridică., nefiind subiecte de drept;

- Prin fondul de comerț se pun în joc bunuri, drepturi și obligații cu valoare patrimonială care devin, în combinație cu alte elemente, obiect al exercitării

dinamice, sistematice și profesionale a activității organizate de producere, administrare, înstrăinare de bunuri sau de prestare de servicii;

- Prezența riscului diferențiază cele două concepte. Dacă în cazul fondului de comerț, riscul afectării bunurilor, drepturilor și obligațiilor, divizate din patrimoniul general este prezent permanent, întrucât sunt părți în lupta concurențială de piață, a cărei țință este atragerea clientelei, în scopul obținerii de profit, în cazul întreprinderii obținerea profitului poate fi sau nu un scop al exploatării (definiția N.C.civ.), iar pe cale de consecință și riscul întreprinzătorului este asumat sau nu, în funcție de scopul propus. Definiția OUG 44/2008 plasează generic activitatea întreprinzătorului sub semnul riscului, ceea ce face ca în acest caz să existe o trăsătură comună cu fondul de comerț;

- Dacă forța de muncă atrasă era specificată ca diferență între fondul de comerț (tradițional nu a făcut parte) și întreprindere, cazul întreprinderii familiale căreia îi este interzisă angajarea unor terțe persoane cu contract de muncă, face ca lipsa elementului muncă (din definiția N.C.civ.) să fie o caracteristică comună, atât a fondului de comerț, cât și a acestui tip de întreprindere. Definiția OUG nr. 44/2008 specifică cu titlu general drept resursă forța de muncă atrasă, scăpând din vedere cazul întreprinderii familiale pe care chiar ordonanța o reglementează;

- Definiția OUG nr. 44/2008 include în întreprindere resurse care în mod tradițional sunt incluse în drepturile și obligațiile cu valoare economică ce au ca obiect bunuri corporale sau incorporale ce fac parte din fondul de comerț - patrimoniu afectat unei activități economice – materii prime, utilaje, know-how etc.

- Fondul de comerț - patrimoniu de afectațiune nu există în afara activității comerciale, pe când întreprinderea nu este limitată numai la activități comerciale, existând întreprinderi civile, de artizanat etc.

Capitolul III are drept obiect examinarea problemelor controversate privind natura juridică a fondului de comerț. Concepțiile tradiționale sunt expuse însoțite de argumentele și criticile care le-au fost aduse. Este prezentată concepția OUG nr.44/2008 referitoare la patrimoniul de afectațiune și implicațiile sale în determinarea naturii juridice a fondului de comerț, cât și a Noului Cod civil referitoare la patrimoniul profesional de afectațiune.

După prezentarea celor trei mari teorii cu privire la natura juridică a fondului de comerț, respectiv teoria universalității de drept cu curente sale, teoria personificării și teoria patrimoniului de afectățiune, teoria universalității de fapt cu curentul său teoria bunului mobil incorporeal, teoria proprietății intelectuale cu curente sale, fondul de comerț drept de clientelă și, respectiv, drept de creație intelectuală, cât și după delimitarea noțiunii fondului de comerț de alte noțiuni învecinate, considerăm că teoria patrimoniului de afectățiune definește cel mai adecvat instituția, în cazul comercianților sociali și al comercianților persoane fizice care au constituit patrimoniul de afectățiune, iar teoria dreptului de proprietate incorporeală definește fondul de comerț, în cazul persoanelor fizice care nu au constituit patrimoniul de afectățiune (normele juridice care reglementează constituirea patrimoniului de afectățiune din OUG nr.44/2008 sunt supletive) .

În condițiile în care, conform ordonanței, este posibilă crearea unui fond de comerț fără constituirea patrimoniului de afectățiune, natura juridică a unui fond astfel constituit nu poate fi, după opinia noastră, decât cea a proprietății corporale.

Considerăm, alături de iluștri autori¹ că, în situația constituirii de către comerciantul persoană fizică sau juridică² a unui patrimoniu de afectățiune, în condițiile stabilite de lege, **natura juridică a fondului de comerț este cea de patrimoniu de afectățiune :**

1. Patrimoniul de afectățiune/patrimoniu scop profesional aplicat materiei comerciale, servește drept concept naturii juridice a fondului de comerț.

2. Fondul de comerț se constituie ca expresie a voinței comerciantului, prin act unilateral, recunoscut de lege, prin divizarea din patrimoniul său a unei mase de bunuri afectate unui scop economic sau profesional, care este recunoscută ca universalitate juridică-patrimoniu de afectățiune.

3. Fondul de comerț constituie o universalitate juridică, căreia nu-i este conferită personalitatea juridică, nefiind subiect de drept; el cuprinde bunurile, drepturile și obligațiile care privesc activitatea economică.

4. Fondul de comerț reprezintă gajul general exclusiv al

1. St. D. Cărpănar, op. cit., p.136.

2. În sensul că teoria patrimoniul de afectățiune este consacrată legislativ numai în privința comerciantului persoană fizică, a se vedea Gh. Piperea, Drept comercial,

creditorilor ale căror creanțe privesc activitatea economică, întrucât el reprezintă o fracțiune distinctă a patrimoniului personal.

În situația creării de către comerciantul persoană fizică a unui fond de comerț, fără crearea unui patrimoniu de afecțiune, considerăm că **natura sa juridică este cea a proprietății corporale:**

1. Pentru comerciantul care își constituie fondul de comerț pentru atragerea și menținerea clientelei, dreptul de proprietate îi garantează și asigură protecția juridică contra uzurpărilor.

Proprietatea este incorporală, întrucât este constituită asupra unui bun incorporal care constituie o creație a comerciantului, rezultat al organizării creative a elementelor fondului de comerț. Dreptul de proprietate asupra fondului creează asupra proprietarului comerciant un drept subiectiv pentru apărarea acestuia, împotriva tuturor celor care-i tulbură exercițiul comerțului.

2. Titularul dreptului de proprietate incorporală asupra fondului de comerț este comerciantul, persoană fizică, 1 ce desfășoară activitatea comercială cu caracter de profesie (art. 7 C. com.). 2

3. Obiectul asupra căruia poartă dreptul de proprietate incorporală este fondul de comerț-bun mobil prin determinarea legii.

4. Deși Codul civil a ignorat bunurile corporale, totuși dreptul de proprietate asupra fondului creează în favoarea proprietarului comerciant un drept subiectiv pentru apărarea fondului de comerț împotriva celor ce tulbură exercițiul comerțului în mod liber. Mijloacele pe care se sprijină satisfacerea dreptului subiectiv de apărare a fondului de comerț țin de calea convențională sau judiciară. În plan convențional, părțile contractante, prin clauze de neconcurență pot stabili interdicția stabilirii în apropierea fondului de comerț ce a fost înstrăinat, o anumită perioadă de timp. Prin clauze de exclusivitate se pot stabili înțelegeri care să limiteze concurența. În plan judiciar, satisfacă-

1. O.U.G. nr.44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoane fizice autorizate, întreprinderi individuale și întreprinderi familiale, publicată în M. Of. nr.328 din 25 apr. 2008, Partea I-a.

2. Comercianții colectivi- societăți comerciale, regiile autonome și organizațiile cooperatiste (Legea nr. 26/1990, art. 1, alin (.2) - pentru o opinie conform căreia regiile autonome și organizațiile cooperatiste nu au calitatea de comercianți, vezi Smaranda Angheni, *Drept Comercial*, Ed.a-3-a, All Beck, Buc., 2004, p. 36), precum și grupurile de interes economic (Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publ., în M. Of.,P.I., nr.279/2003) nu fac obiectul ordonanței.

rea dreptului subiectiv de apărare a fondului de comerț se poate realiza prin acțiunea în concurență neloială sau prin acțiunea în contrafacere.

5. Dreptul de proprietate asupra fondului este limitat de existența clientelei, care depinde de modul în care aceasta este exploatată. În lipsa clientelei nu există fond de comerț.

6. Exploatarea fondului este calificată în sensul că acesta trebuie să corespundă criteriilor comercialității, iar persoana care exploatează fondul trebuie considerată ca exercitând o profesiune comercială. Exploatarea fondului de comerț este limitată, la rândul său, de principiile bunei-credințe și a practicilor oneste ce stau la baza raportului de concurență.

7. fiind un drept de proprietate incorporeală, transmiterea sa este specifică regimului juridic al transmiterii drepturilor corporale. Astfel, fondul de comerț poate fi cesionat și, de asemenea, poate fi transmis prin succesiune, ca orice drept de proprietate.

Capitolul IV prezintă analiza elementelor fondului de comerț. După precizarea caracteristicilor compoziției fondului de comerț sunt analizate elementele fondului de comerț.

Capitolul V este destinat analizei elementelor corporale.

Firma și emblema sunt analizate în baza reglementării legale în vigoare.

Clientela și vadul comercial sunt tratate și cu referire la dreptul comparat. În situația în care un fond de comerț se crează, clientela poate reprezenta o speranță de contracte viitoare și reînnoite. Dacă se bazează pe contracte trecute sau pe existența unei piețe preexistente, speranța unor asemenea contracte capătă un caracter suficient de real.¹ Considerăm că, în aceste condiții, clientela se analizează ca o posibilitate globală de contracte viitoare și repetabile cu consumatorii. Dar, și în această ipostază, clientela nu este o componentă a fondului de comerț (așa cum de altfel susține și legea română), ci o rezultată a acestuia.

Pentru situația în care fondul de comerț este creat, clientela reprezintă un ansamblu de afaceri obișnuite sau ocazionale.

1. O. Căpățână, *Clientela comercială*, Revista de Drept comercial, nr.5/1998, p.6; Y. Serra, *L obligation de non-concurrence dans le droit des contrats*, Paris, Sirey, 1970, n. 114.

Aceste considerații, cât și susținerea tezei că fondul este, în principal, un patrimoniu de afecțiune constând într-o proprietate incorporală, ¹ care include și dreptul la clientela care este atașată fondului prin elementele care servesc la exploatarea acestuia, nu au decât o singură concluzie, și anume că clientela este totdeauna inseparabilă de fondul de comerț. De aici decurg mai multe reguli:

- rolul principal jucat de clientelă este cel de identificare a fondurilor de comerț, rol condiționat de calitățile cerute clientelei.
- nu există fond de comerț fără clientelă; existența clientelei condiționează existența fondului; fondul există din momentul în care există o clientelă, chiar și în situația când nici un alt element – drept de închiriere, mărfuri, emblemă, nu este constatat.
- pentru existența unui fond de comerț nu este suficientă o clientelă virtuală, potențială; fondul nu există decât atunci când a reunit o clientelă, când exploatarea a început.
- un contract nu este considerat că poartă asupra fondului de comerț, dacă nu poartă și asupra clientelei. Pentru a fi vânzare de fond de comerț, este necesar ca clientela să treacă la cumpărător. Transferul fondului urmează transferului clientelei, fie că este vorba de vânzare sau de aport în societate.
- nu este obligatoriu ca toate elementele reunite de comerciantul vânzător să fie transmise de manieră globală, ci este suficient să se cedeze elementele care atrag clientela pentru a fi transfer de fond de comerț. Apare evident că clientela, condiție necesară de existență a fondului, se sprijină obligatoriu pe elemente concrete care contribuie la atragerea și fidelizarea sa și care-i sunt indispensabile.
- dispariția clientelei, provoacă dispariția fondului de comerț.

Prin urmare, mai degrabă de a se vorbi de scop, putem constata că clientela este criteriul fondului de comerț, care ține de esența sa, de existența sa, de apartenența sa, dar care nu intră în compunerea acestuia. De aceea, excluderea clientelei din structura fondului de comerț a fost consacrată și prin definiția legală cuprinsă în art. 1¹ din Legea nr. 11/1991. Clientela rămâne,

1.R. Roblot, op. cit., n.522; autorul definește fondul ca o proprietate incorporală, consistând în dreptul la clientelă care este atașată fondului prin elementele servind la exploatare.

însă, structural atașată noțiunii de fond de comerț, fiind elementul exterior care potențează fondul de comerț și îi conferă un plus de valoare.

Reprezentativ pentru comerțul electronic, numele de domeniu este analizat și ca element al fondului de comerț electronic. Drepturile de creație intelectuală (brevetele de invenție, dreptul de autor) au fost analizate în lumina reglementărilor în vigoare.

Problematica regimului contractelor și datoriilor am abordat-o potrivit vechii concepții, dar și în noua concepție privind natura juridică a fondului de comerț, ca patrimoniu de afectare.

Capitolul VI este destinat elementelor corporale ale fondului de comerț, fiind analizate aspectele privind materialele, mărfurile, utilajele etc.

Capitolul VII abordează proprietatea asupra fondului de comerț. Sunt examinate aspecte ale exploatării directe a fondului de comerț de către proprietar (întreprindere individuală, întreprindere familială, forme societare, colective de asociere, precum și societăți comerciale fără personalitate juridică-asociații în participațiune, grupuri de societăți, societăți create de fapt). O atenție deosebită am acordat proprietății și exploatării fondului de comerț în regimul matrimonial (actual și cel prevăzut de Noul Cod civil), precum și în cazul proprietății comune pe cote-părți și a indiviziunii fondului de comerț.

Capitolul VIII are drept obiect transmiterea fondului de comerț cu titlu gratuit, prin acte între vii sau pentru cauză de moarte. Sunt analizate reglementările speciale în materie, cât și donația și legatul.

Capitolul IX analizează în mod cuprinzător vânzarea fondului de comerț (noțiune, condiții de validitate, efecte).

Capitolul X privește fondul de comerț ca aport la constituirea unei societăți comerciale. Am tratat atât aportul în proprietate, cât și aportul în folosință.

Capitolul XI cuprinde analiza uzufructului fondului de comerț (definiție, formare, funcționare, încetare).

Capitolul XII l-am consacrat contractului de locație a gestiunii fondului de comerț (noțiune, natură juridică, condiții, efecte).

Capitolul XIII cuprinde analizarea garanției reale mobiliare a fondului de comerț (noțiune, constituire, efecte, executare).

Capitolul XIV are drept obiect leasingul fondului de comerț (noțiune, condiții, efecte).

Capitolul XV este destinat concluziilor pe care le-am desprins din analizarea temei.

Evaluând prezentul demers analitic al noțiunii fondului de comerț, ni s-a relevat faptul că, deși, este prezentă în dreptul nostru pozitiv, aceasta nu beneficiază de o reglementare specifică și sistemică în dreptul comercial român, ea fiind utilizată incidental și disparat. Configurarea conceptului și a regimului său juridic nu sunt cristalizate pe deplin.

În lipsa unei reglementări sistemice, în demersul nostru, ne-am raportat la principiile generale ale dreptului comercial, la reglementarea fondului de comerț, atât cât există în dreptul nostru, la practica judiciară, cât și la doctrina română și străină. Ne-au călăuzit principiile Codului civil în vigoare (concepțiile tradiționale), dar și actele normative recente (Legea nr.298/2001, OUG nr.44/2008, Noul Cod civil), cu implicații raportat la noțiunea de patrimoniu, patrimoniu de afectățiune, noțiunea de fond de comerț, noțiunea de întreprindere.

Considerăm că, deși s-au parcurs etape în recunoașterea fondului de comerț, ca rezultat al evoluției vieții comerciale, precum și în reglementarea patrimoniului de afectățiune, **de lege ferenda** se impune reglementarea legală a regimului juridic al fondului de comerț, întrucât în absența unei reglementări exhaustive și atâta vreme cât actualele reglementări nu aduc clarificările necesare prin exprimarea opțiunii finale asupra naturii juridice a fondului de comerț, problema ar putea fi interpretată ca rămânând deschisă.

Evoluția legală a instituției fondului de comerț, atât cât este semnalată în dreptul nostru, s-a exprimat sub forma unor tendințe în sensul afirmării naturii juridice a fondului de comerț. Definirea fondului de comerț ca "un ansamblu de bunuri" (art. 11 din Legea nr.11/1991) sau menționarea sa ca "o universalitate de bunuri" (art.10, Titlul VI, Legea nr. 99/1999) au pus în circulație oscilant, teoria universalității de bunuri, respectiv, a universalității de fapt.

Dar, prin tușe succesive, dreptul nostru pozitiv a schițat conturul patrimoniului de afectățiune, în beneficiul întreprinzătorului individual. Ne referim, în principal, la actul normativ care a culminat cu recunoașterea și asimilarea, de *lege lata*, a fondului de comerț cu un **patrimoniu de**

afecțiuni. Jalonul a fost trasat de O.U.G. 44/2008 care a distins între bunurile afectate activității profesionale și cele personale ale întreprinzătorului individual, prin posibilitatea creării unui patrimoniu comercial de afecțiuni. Creditorii ce au constituit dreptul de gaj general pot urmări acest patrimoniu în care s-au născut creanțele lor și în legătură cu care se urmărește executarea. Răspunderea cu patrimoniul personal este complementară. În cazul întreprinderii familiale, patrimoniul de afecțiuni prezintă particularitatea de a include fracțiuni ale unor patrimonii aparținând unor diferite persoane fizice, având astfel o structură compozită.

Până la consfințirea expresă prin lege a recunoașterii divizării și afectării patrimoniului unic aparținând persoanei fizice sau juridice într-un patrimoniu profesional sau comercial, considerăm că, în stadiul de astăzi al reglementării, se poate concluziona asupra teoriei patrimoniului de afecțiuni ca natură juridică a fondului de comerț. Natura juridică a fondului de comerț se înscrie spre o soluție ce tinde să consacre definitiv această instituție ca universalitate fără personalitate juridică.

Considerăm, prfin urmare, că se impune **de lege ferenda recunoașterea universalității juridice a fondului de comerț, fără atribuirea personalității juridice.** Prin recunoașterea fondului de comerț ca proprietate comercială ce acoperă patrimoniul de afecțiuni, acesta capătă caracteristicile universalităților juridice. Fondul de comerț îndeplinește toate cerințele impuse universalităților juridice. Drepturile și obligațiile cu valoare patrimonială afectate scopului profesional sunt legate între ele, beneficiind în principiu de același regim juridic dat de afecțiunea comercială. Schimbările pe care le-ar suferi drepturile și obligațiile nu afectează identitatea universalității. Bunurile ce sunt cuprinse în universalitate (sunt cuprinse numai valoric) pot fi înlocuite, schimbate, în timp ce universalitatea rămâne.

Universalitatea juridică a fondului de comerț constituită datorită recunoașterii legale a posibilității divizării /afectării patrimoniului în funcție de scop, constituie obiectul unor drepturi reale (dreptul de proprietate, dreptul de uzufruct, drepturile reale de garanție), ar asigura dreptul de gaj general specializat potrivit divizibilității, funcționarea subrogării reale determinată de fungibilitatea *lato sensu* a elementelor patrimoniale, transmiterea universală

sau cu titlu universal prin acte *inter vivos* (donație, vânzare, locație) sau *mortis causa* (*ab intestat*, legat), fuziune, absorbție.

Fondul de comerț și-ar afla locul în cadrul universalităților recunoscute de lege (cu propria specificitate dată de regimul comercial), asemeni universalităților maselor matrimoniale, acceptarea succesiunii sub beneficiu de inventar, caracterizate în mod definitiv de un activ și un pasiv.

Pentru aplicarea regimului special al divizării și afectării patrimoniale, izvorul în mod direct se află în lege, dar indirect se află în voința titularului patrimoniului de a afecta bunuri, drepturi și obligații exercitării unei profesii.

În condițiile în care voința titularului patrimoniului general nu se manifestă în mod indirect ca o condiție preliminară care să permită să se aplice un regim juridic care să determine divizarea și afectarea patrimoniului, considerăm că natura juridică a unui fond de comerț constituit fără crearea patrimoniului de afectațiune este cea a dreptului de proprietate incorporală (normele privind constituirea patrimoniului de afectațiune din OUG nr. 44/2008 sunt supletive).

Conform art. 33 alin. (1) din Noul cod civil constituirea masei patrimoniale afectate exercitării în mod individual a unei profesii autorizate se stabilește prin actul încheiat de titular, cu respectarea condițiilor de formă și de publicitate prevăzute de lege. Iar conform alin. (2) al aceluiași articol, respectarea aceluiași condiții de formă și de publicitate se aplică și în cazul măririi sau micșorării patrimoniului profesional individual.

Întrucât O.U.G. nr. 44/2008 nu stabilește, referitor la persoanele fizice autorizate și la titularul întreprinderii individuale, o modalitate legală predeterminată de constituire a patrimoniului de afectațiune, ci numai declarația pe proprie răspundere la registrul comerțului pentru înscrierea mențiunii referitoare la constituirea patrimoniului de afectațiune, considerăm că **de lege ferenda** se impun completări cu privire la o modalitate legală predeterminată de constituire a acestei organizări patrimoniale particulare, însoțite de specificări mai riguroase cu privire la modul în care bunurile ce intră în componența sa vor fi supuse unui regim special de deținere și de gestiune.

Considerăm că, pentru asigurarea securității terților, de **lege ferenda** ar fi benefică respectarea unor cerințe care să oglindească existența reală a patrimoniului de afectațiune, a valorii sale, prin instituirea cerinței evaluării.

Criteriul evaluării este fundamental pentru a aprecia caracterul patrimonial al drepturilor și obligațiilor din care este alcătuit patrimoniul de afectațiune.

Considerăm că **de lege ferenda** întreprinderea individuală ar trebui supusă aceluiași obligații ca societatea cu răspundere limitată cu asociat unic în materie de evaluare a aporturilor și, de asemenea, ar trebui instituit și un mecanism de control al gestiunii.

Alte propuneri de **lege ferenda** au fost formulate referitor la necesitatea ca operațiile speculative asupra imobilelor să fie incluse printre faptele obiective de comerț, să fie reglementate de legea comercială specială, pentru o interpretare unitară a textelor de lege. De asemenea, am făcut propuneri în sensul asigurării securității oprețiunii de vânzare a fondului de comerț și pentru corecta informare a cumpărătorului asupra valorii reale a fondului. Aportul fondului de comerț, precum și contractul de locațiune comercială ar trebui să fie guvernate de o reglementare specială care să asigure protecție creditorilor aportatorului, precum și locatarului prin recunoașterea unui drept de reânnoire a contractului de locațiune.

Pentru evitarea inconvenientelor legate de aplicarea normei speciale în materia leasingului, am propus modificări în actul normativ care reprezintă dreptul comun în materie, în sensul reglementării posibilității dării în leasing a fondului de comerț.

Am propus ca locația de gestiune să fie înscrisă expres în Legea nr. 85/2006 privind insolvența, ca operațiune ce ar putea fi cuprinsă în planul de reorganizare judiciară, cu urmarea regimului juridic de aprobare de către creditorii și admiterea/respingerea de către judecătorul sindic.

Ținând cont de noua concepție privind posibilitatea divizării și afectării patrimoniului, precum și de noua concepție privind natura juridică a fondului de comerț, considerăm necesară introducerea unor prevederi care să statueze în mod expres că fondul de comerț poate fi obiect al garanției reale mobiliare, întrucât interpretarea care se făcea art. 10 alin. 3 sau a art. 6 alin. 1 și 4 și art. 7 din Titlul VI al Legii nr. 99/1999 nu mai prezintă utilitate, fondul de comerț fiind calificat, în prezent, drept patrimoniu de afectațiune.

BIBLIOGRAFIE

Doctrină românească

Tratate, cursuri universitare, monografii

- I. Adam** - *Drept civil. Drepturile reale*, Ed. All Beck, București, 2002;
- I. Albu** - *Dreptul familiei*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975;
- D. Alexandresco** - *Principii ale dreptului civil românesc* - vol.IV, București, 1906.
- D. Alexandresco** - *Explicațiune teoretică și practică a dreptului civil român*, Tom VIII, Partea a II-a , București, 1925;
- P. Anca** - *Efectele căsătoriei cu privire la raporturile patrimoniale dintre soți*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1981;
- Smaranda Angheni, Magda Volonciu, Camelia Stoica** - *Drept comercial român*, ediția a II-a, Ed. Oscar Print, Buc., 2002;
- S. Angheni, M. Volonciu, C. Stoica** - *Drept comercial*, ed. a 3-a, Edit. All Beck, Buc., 2004.
- I. Antonescu** - *Codul comercial Annotat*, vol.1;
- C. C. Arion** - *Elemente de drept comercial*, Ed. Librăriei Socec&Co., București, vol.1, 1920;
- M. Avram** - *Contracte de concesiune*, Editura Rosetti, 2003;
- Al. Bacaci** - *Raporturile juridice patrimoniale în dreptul familiei*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1986;
- I. Băcanu** - *Firma și emblema comercială* - Edit. Lumina Lex, Buc., 1998.
- I. Băcanu** - *Capitalul social al societăților comerciale*, Ed. Lumina Lex, București, 1999.
- I. Băcanu** - *Drept procesual civil:executarea silită*, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p.336.
- C. Bălescu** - *Curs de drept comercial*, vol. I, Buc. 1946;
- Gh. Beleiu** - *Persoana fizică și persoana juridică*, Bucuresti, 1992;
- Gh. Beleiu** - *Drept civil româ., Introducere în dreptul civil. Subiectele*

dreptului civil, Casa de editură și presă Șansa SRL, Buc., 1993;

Gh. Beleiu – *Contractul de sponsorizare*, A.U.B. Seria Drept, 1994.

Belu Magdo Mona-Lisa - *Drept comercial*, Editura HG București, 2003.

Corneliu Bârsan - *Drepturile reale principale*, Editura All Beck; Buc.,2001;

Corneliu Bârsan, Vasile Dobrinou și colab. - *Societățile comerciale*, ediția a II-a, Ed. Șansa, Buc. vol. I, 1995;

C. Bârsan, M. Gaiță, M. Pivniceru - *Drepturile reale*, Institutul European, 1997;

Mircea Dan Bocșan - *Evoluția succesiunii testamentare în dreptul român*, Ed. Lumina Lex, 2000;

G. Boro - *Drept civil*, Partea Generală, Persoanele, ed. a 2-a, Ed. All Beck, București.

G. Boro, D. Rădescu - *Codul de procedură civilă adnotat* , Ed. All Beck, București, 2000.

N.B.Cantacuzino - *Elementele dreptului civil*, București, 1921.

O. Căpățână - *Societățile comerciale*, ediția a 2-a, Ed. Lumina Lex, 1996;

O. Căpățână - *Dreptul concurenței comerciale, Partea generală*, ediția a-II-a, Ed. Lumina Lex, Buc. 1998;

O. Căpățână – *Titlul gratuit în actele juridice*, Ed. Rosetti, București. 2003.

O. Căpățână, B. Ștefănescu - *Tratat de drept al comerțului internațional*, Ed. Academiei, București, 1987.

St. D. Cărpenaru - *Drept civil. Drepturile de creație intelectuală. Succesiunile*. Editura Didactică și Pedagogică, Buc., 1971.

St. D. Cărpenaru - *Drept civil. Drepturile de creație intelectuală*, ed. a II-a, Buc.,1979.

St. D. Cărpenaru - *Legislație economică și arbitraj*, EDP, București, 1973.

St. D. Cărpenaru - *Dreptul de moștenire*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982;

St. D. Cărpenaru, Fr. Deak - *Contracte civile și comerciale*, Ed. Lumina Lex, 1993.

St. D. Cărpenaru - *Procedura reorganizării și lichidării judiciare*, Ed. Atlas Lex, București, 1996;

St. D. Cărpenaru, V. Nemeș, M. A. Hotca - *Noua lege a insolvenței, Legea nr. 85/2006, comentarii pe articole*, Ed. Hamangiu, București, 2006;

- St. D. Cărpenaru, C. Predoiu, S. David, Gh. Piperea** - *Societățile comerciale*, Editura All Beck, București, 2006.
- St. D. Cărpenaru** - *Drept comercial român*, ediția a-5-a, Editura All Beck, București, 2004.
- St. D. Cărpenaru** - *Tratat de drept comercial român*, Ed. Universul Juridic, București, 2009.
- E. Chelaru** - *Curs de drept civil, Drepturile reale principale*, Editura All Beck, 2000.
- D. Chirică** – *Contractul de societate*, Ed. Lumina Lex, București, 1996.
- D. Chirică** - *Drept civil, Contracte speciale*, Ed. Lumina Lex, 1997.
- D. Clocotici** - *Dreptul comercial al afacerilor*, Ed. Fundația română de mâine, București, 1998;
- D. Clocotici, Gh. Gheorgiu** - *Operațiunile de leasing*, Ed. Lumina Lex, 1998;
- D. Cosma** - *Teoria generală a actului juridic civil*, Edit. Științifică, București, 1969.
- D.M. Cosma** - *Cartea funciară*, Ed. Hamangiu, 2007.
- Mircea N. Costin** – *Dicționar de Drept Internațional al Afacerilor*, Editura Lumina Lex, Buc., 1998;
- M. N. Costin** - *Marile instituții ale dreptului civil român. Persoana fizică și persoana juridică*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1984;
- E. Cristoforeanu** - *Vadul comercial*, Curierul judiciar, 1931;
- E. Cristoforeanu** - *Introducere în studiul juridic al întreprinderii comerciale*, Pandectele Române, 1942;
- Fr. Deak, St.D. Cărpenaru** - *Contracte civile și comerciale*, Ed. Lumina Lex, Buc., 1993;
- Fr. Deak** - *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, ed. a 3-a, Ed. Universul juridic, București, 2001;
- Fr. Deak** - *Tratat de drept succesoral*, Ed. Universul Juridic, 2002;
- I. Deleanu** - *Părțile și terții, relativitatea și opozabilitatea efectelor juridice*, Ed. Rosetti, 2002;
- I. Deleanu** - *Ficțiunile juridice*, Ed. All Beck, 2005.
- P. Demetrescu** - *Întreprinderile comerciale*, București, 1943,

Paul I. Demetrescu, I.L. Georgescu - *Codul Comercial Carol al II-lea*, Editura Cartea Românească.

N. Dobrotă (coord.) - *Dicționar de economie*, Ed. Economica, 1999.

M. A. Dumitrescu - *Cod de comerț adnotat*, Editura Cugetarea, Buc., 1926.

M. Eliescu - *Transmiterea și împărțea moștenirii în dreptul RSR*, Ed. Academiei, București, 1966;

Y. Eminescu - *Tratat de proprietate industrială*, vol. I, Creații Noi, Editura Academiei, București, 1983;

Y. Eminescu - *Concurența neleală*, Editura Lumina Lex, Buc. 1995;

Y. Eminescu - *Regimul juridic al creației intelectuale*, Editura Lumina Lex, Buc. 1996;

Y. Eminescu - *Regimul juridic al mărcilor*, Ed. Lumina Lex, Buc., 1996;

Y. Eminescu - *Regimul desenelor și modelelor industriale*, Editura Lumina Lex, Buc., 1996;

Y. Eminescu - *Dreptul de inventator în România*, Editura Academiei R.S.R., Buc., 1969;

Y. Eminescu - *Tratat de proprietate industrială - Semne distinctive*, Ed. Academiei R.S.R., vol. I-III, Buc., 1983;

I. Filipescu - *Dreptul civil. Dreptul de proprietate și alte drepturi reale*, Ed. Actami București, 1996;

I. Filipescu, A.I. Filipescu - *Tratat de dreptul familiei*, ed a 6-a, Ed. All Beck, 2001;

I.N. Fiñescu - *Curs de drept comercial*, vol.1, Buc.,1929;

M. Gaiță, M.M. Pivniceru - *Jurisprudența Curții de Apel Iași în materie civilă pe anul 1999*, Ed. Lumina Lex, Bucuresti, 2000;

D. Gălășescu-Pyk - *Drept comercial*, București, 1948;

D.D. Gerota - *Curs de societăți comerciale*, Ed. Fundația Culturală Regele Mihai I, Buc. 1928;

I.L. Georgescu - *Drept comercial român*, vol.1, Buc., 1946;

L. Georgescu - *Drept comercial roman, Teoria generala a obligatiilor comerciale probele, contractul de vanzare-cumparare comerciala*, Ed. Lumina Lex, 1994, editie Ion Bacanu.

- I. L. Georgescu** - *Drept Comercial Român*, vol.II, Ed. All Beck, Restitutio, Buc., 2002.
- Gh. Gheorghiu, G.N. Turcu** – *Operațiunile de franciză*, Ed. Lumina Lex, București, 2002
- Aurelian Ionașcu, M. Mureșan, N. Cosma** - *Dreptul de autor în R.S.R.*, Editura Academiei, Buc., 1969;
- M. Hacman** - *Drept comercial comparat*, vol.I, Curierul judiciar, Buc., 1938;
- C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, A. Băicoianu** - *Tratat de drept civil român*, vol. II, Edit. All, București, 1998.
- E. Herovanu** - *Teoria execuțiunii silite*, Ed. Cioflec, București, 1942.
- T. Ionașcu, S. Brădeanu** - *Dreptul de proprietate socialistă și alte drepturi reale principale de tip nou în dreptul Republicii Populare Române*, Ed. Științifică, Buc.1964.
- T. Ionascu** - *Tratat de drept civil*, Ed. Academiei, Bucuresti, 1967.
- T. Ionașcu, S. Brădeanu** - *Drepturile reale principale în Republica Socialistă România*, Editura Academiei, 1978;
- Jornescu, Gh. Țigăeru** - *Practica judiciară în materie comercială*, 1916-
- Lefter Cornelia** - *Fundamente ale dreptului comunitar instituțional*, Editura Economică, Buc., 2003;
- Macovei I.** - *Protecția creației industriale*, Editura Junimea, Iași, 1984;
- I. Macovei** - *Dreptul proprietății intelectuale*, ed a 2-a, Ed. C.H. Beck.
- L. Mihai** - *Invenția*, Ed. Universul Juridic, Buc., 1995;
- L. Mihai** - *Inventia, Condițiile de fond ale brevetarii. Drepturi*, Ed. Universul juridic, 2006.
- Livia Mocanu** - *Garanțiile reale mobiliare*, Ed. All Beck, București, 2004.
- R. Motica, V. Popa** - *Drept comercial român și drept bancar*, Ed. Lumina Lex, Buc., 1999;
- D. Negulescu** - *Execuțiunea silită, vol. I, Principiile generale*, Tipografia "Gutenberg" , București, 1910.
- M. Nicolae** - *Publicitatea imobiliară și noile cărți funciare*, Ed. Press, București, 2000.
- V. Pătulea, C. Turianu** - *Instituții de drept economic și comercial*, Ed. Continent XXI și Universul, Buc., 1994

V. Pătulea, C. Turianu - *Curs rezumat de dreptul afacerilor*, Editura Scripte, Buc., 1994.

V. Pătulea, C. Turianu - *Drept comercial, practică judiciară adnotată*, ed. a II-a, Ed. All Beck, Buc. 2000.

Ada Petrescu, L. Mihai - *Dreptul de proprietate industrială*, Tipografia Universității, Buc., 1987;

Raul Petrescu - *Drept comercial român*, ediție revazută și adăugită, Ed. Oscar Print, Buc.1998;

Petru Poruțiu - *Tratat de drept comercial*, vol. I, Editura Universității, Cluj, 1946.

Gh. Piperea - *Drept comercial*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2008. **Gh. Piperea** - *Societati comerciale, piata de capital. Acquis comunitar*, Ed. All Beck, 2005.

Gh. Piperea - *Insolvența: legea, regulile, realitatea*, Ed. Wolters Kluwer, Romania, 2008;

E. Poenaru - *Garantiile reale mobiliare*, Ed. All Beck, 2004.

A. Pop, Gh. Beleiu - *Drept civil. Teoria generala a dreptului civil*, Tipografia Universitatii Bucuresti, 1980;

L. Pop - *Dreptul de proprietate și dezmembrămintele sale*, Ed. Lumina Lex, București, 2001;

T. Popescu - *Dreptul familiei*, Tratat, vol.I, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1965;

T.R. Popescu, P. Anca - *Teoria generală a obligațiilor*, București, Ed. Academiei, 1966;

T. R. Popescu - *Dreptul comerțului internațional*, ediția a-II-a, Editura Didactică și Pedagogică, Buc., 1983;

P. Porutiu - *Tratat de drept comercial*, vol. I, Ed. Universitatii, Cluj, 1945.

T. Prescure - *Registrul comerțului*, Editura All Beck, Buc., 2001.

R. Rizoiu - *Garanțiile reale mobiliare. Legislație comentată și adnotată*, Ed. Universul Juridic, București, 2006

V. Roș - *Dreptul proprietății intelectuale*, Editura Global Lex, Buc., 2001;

V. Roș, O. Spineanu-Matei, D. Bogdan - *Dreptul proprietății industriale. Mărcile și indicațiile geografice*, Editura All Beck, Buc., 2003;

- V. Ros, D. Bogdan, D. Spineanu-Matei** - *Dreptul de autor si drepturile conexe*, Ed. All Beck, Bucuresti, 2005;
- E. Safta Romano** - *Contracte civile*, Edit. Grafix, Iași, 1993;
- I. Stoenescu, A. Hilsenrad, S. Zilberstein** - *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*, Ed. Academiei, București, 1966;
- I. Rucăreanu, B. Ștefănescu** - *Dreptul comerțului internațional*, Ed. Didactica si Pedagogica, Bucuresti, 1983;
- I. Rucareanu, B. Stefanescu** - *Dictionar juridic de comert exterior*, Ed. Stiintifica si Pedagogica, 1986;
- I. Rucăreanu** - *Societăți mixte constituite în România*, Editura Academiei, Buc. 1976;
- I. Rucăreanu** - *Elemente de drept civil și comercial*, ASE, Buc., 1983;
- R. Sanilevici** - *Drept civil. Teoria generala a obligatiilor*, Universitatea Iasi, 1976;
- I. Schiau** - *Curs de drept comercial*, Ed Rosetti, 2004;
- I. Schiau, T. Prescure** - *Legea societăților comerciale nr. 31/1990. Analize și comentarii pe articole*, Ed. Hamangiu, 2007;
- D.A. Sitaru** - *Dreptul comerțului international*, Ed. Actami, Bucuresti, 1995;
- D.A. Sitaru** - *Contractul de franciza in dreptul intern si comparat*, Ed. Lumina Lex, Bucuresti, 2007;
- C. Stătescu, C. Bârsan** - *Drept civil. Drepturile reale*, Universitatea București, 1988;
- C. Stătescu, Corneliu Bârsan** - *Tratat de drept civil – teoria generala a obligatiilor*, Ed. Academiei, București, 1981;
- T. Stelian** - *Drept comercial*, vol. III, București, 1916;
- C.A. Stoeanovici** - *Vadul comercial*, Curierul Judiciar, 1924;
- Valeriu Stoica** - *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. Humanitas, Bucuresti, 2004;
- C. Toader** - *Evițiunea în contractele civile*, Edit. All, 1997;
- C. Toader** - *Drept civil. Contracte speciale*, Ed. All Beck, București, 2005;
- I. Turcu** - *Teoria și practica dreptului comercial*, vol.II, Ed. Lumina Lex, Buc., 1998;
- I.Turcu** - *Dreptul afacerilor*, Partea generală, Ed. Chemarea Iași, 1992;

- I. Turcu** - *Insolvența comercială, reorganizarea judiciară și falimentul*, Ed. Lumina Lex, București, 2000;
- I. Turcu** - *Tratat de insolvența*, Ed. C. H. Beck, 2006;
- I. Turcu** - *Tratat teoretic și practic de drept comercial*, vol. I, Ed. C. H. Beck, 2008;
- P. Vasilescu** - *Regimuri matrimoniale. Parte generală*, Ed. Rosetti, București, 2003;
- C.P. Vlahide** - *Repetiția principiilor de drept civil*, vol. I, Ed. Europa Nova, Buc. 1944
- Romul P. Vonica** - *Drept comercial, Partea generală*, Ed. Lumina Lex, 1996.;
- S. Zilberstein, V.M. Ciobanu** - *Drept procesual civil. Tratat de executare silită*, Ed. Lumina Lex, București, 2001;
- Ioan Zinveliu** - *Contractele civile instrumente de satisfacere a intereselor cetățenilor*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1978;

DOCTRINA STRAINA

- G. Aubert** - *Du caractere artificiel de la notion de fonds de commerce*, Paris, 1946.
- Ch. Aubry, Ch. Rau** - *Cours de droit civil français, d'après la méthode de C. Zachariae*, Tome 6, Paris, 1873.
- Y. Auguet** - *Concurrence et clientèle*, Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, Theses, Paris, 2000;
- Jean Calais Auloy** - *Les incertitudes jurisprudentielles sur l'existence du fonds de commerce de l'entreprise personnelle*, T.2 L'etude Creda, Paris 1981;
- Jean Calais Auloy** - *Essay sur la notion d'apparence en droit commercial*, Paris, 1959;
- J. Calais-Auloy et J. Mousseron** - *Les biens de l'entreprise*, Coll. Droit et Gestion, Librairies Techniques, 1972;
- L. Aynes** - *Cession de contrat, nouvelles précisions sur le rôle du cede*, D. 1998, chron;

O. Barret - *Les contrats portant sur le fonds de commerce*, LGDJ, 2001;

Ch. Baudu – *La notion de fonds de commerce en Europe*, JCP 1992;

I. Bayart - *Etude de la notion de fonds de commerce*, these, Paris, 1906;

B. Beauchard – *Droit de la distribution et de la consommation*, Paris, 1996;

P. de Belot - *Un francise a-t-il droit a la propriete commerciale*, Revue de Droit administrative, 1991;

Brinz, Bekker - *Pandekten*, Tome I;

Y. Bernheim - *Le model comptable traditionnel et la valeur de l'Entreprise ? Nous devons materialiser l'invisible*, M. F., dec. 1999-ian. 2000;

J.B. Blaise - *Les rapports entre le fonds de commerce et l'immeuble dans lequel il est exploite*, Revue Trimestrielle Commerce. 40-1966;

B. Boccara - *Le fonds de commerce, la clientele et la distribution integre*, Gaz. Palais, 1994;

Ch. Boistel – *Cours de droit commercial*, 4 eme ed. Paris, 1980;

J. Bonnecase – *Precis de droit civil*, Tome II, Paris, 1934;

Boutaud et Chabrol - *Traite general des fonds de commerce et d'industrie*, Paris, 1905;

Burst, Frechet-Glotin - Jurissclasseur, *Entreprise individuelle et fonds de commerce*, fasc. 4520, nr. 181;

J. Carbonnier – *Droit civil*, Presse Universitaire Francaise, Themis, T.III- Les biens, 1974;

P. Catala - *La transformation du patrimoine dans le droit civil moderne*, RTD C nr. 2/1966, p. 206,

J. Catalan - *De la condition juridique des fonds de commerce*, Montpellier, 1899;

Chauveau - *Le fonds de commerce, patrimoine d'affectation*, D., 1939, Chr. 37.

N. Cocquempot-Caulier - *La protection du conjoint collaborateur*, JCP, E, 2002;

A. Cohen - *Traite theorique et pratique du fonds de commerce*, 2-eme ed. Sirey, 1948;

A. Cohen - *La propriete des fonds de commerce exploites dans des immeubles specialises*, JCP, 1955, t.I, nr.1222;

- R. Cohen** - *Entreprise individuelle, Traite, Evaluation du fonds de commerce*, J. Cl., fasc.3200, nr. 48 și urm;
- R. Cohen** - *A propos du fonds de commerce, Exploitation, transmission, Modes d exploitations*, Gaz. Pal. 1993, 1;
- R. Cohen** - *Etude comparative juridique, sociale et fiscale des differents modes d exploitation d un fond de commerce*, Gaz. Pal.1999, I, doctrine,
- F. Collard Dutilleul, Philippe Delebeque** - *Contrats civil et commerciaux*, 7-eme edition, Dalloz, Paris, 2004;
- P. Collomb** - *La clientele du fonds du commerce*, Revue Trimestrielle de Droit Com. 1/1979;
- A. Colomer** - *Les regimes matrimoniaux et le droit commercial*, Ed. Defrenois, Paris, 1975;
- A. Colomer** - *Droit civil – Les regimes matrimoniaux*, Litec, Paris, 1997.
- Colin et Capitant** - *Cours elementaire de droit civil*, 2-eme ed., 1920, T.II;
- G. Cornu** - *Vocabulaire juridique*, 6-eme edition, Association Henri Capitant Ed. PUF, Paris,1996;
- Cozian, Viandier et Deboissy** - *Droit des societes*;
- Alain Couret** - *Approche economique et comptable*, Litec, Paris, 2004;
- F. Dekeuwer Defossez** - *Droit commercial*, Montchrestien, 8-eme edition, Paris, 2004;
- C. Delalande** - *L usufruitd un fonds de commerce*, Bordeaux, 1922, these.
- F. Delhay** - *La nature juridique de l indivision*, L.G.D.J., Paris, 1968.
- R. Demogue** – *Essay d une theorie generale de la sugrogation reele*, Rev.Crit., 1901,
- Ch. Demolombe** - *Traite de la distinction des biens*, T I, Paris, 1882;
- C. Hannoun F. Derrida** - *Location-gerance de fonds de commerce*, Rep. Com. Dalloz,
- J Derruppe** - *L avenir du fonds de commerce et de la propriete commerciale, L avenir du droit. Melanges en hommage a Francois Terre*, Dalloz, PUF, Jurisclasseur, 1999;
- J. Derruppe** - *Le fonds de commerce, connaissance du droit*, Dalloz, 1994.
- J. Derruppe** - *Fonds de commerce et clientele*, Etudes Jauffret, Aix, Paris, 1974,
- J. Derruppe** - *Clientele et achatlandage*, Etudes J. Savatier, Paris, 1992;

J. Derruppe - *Nantissement des fonds de commerce*, Rep. Com. Dalloz, nr.43.

R. Desgorges - *Notion de fonds de commerce et L internet, Communication commerce electronique*, Droit des societes, 2000/6;

F. Pollaud- Dulian - *L utilisation du nom patronymique comme nom commercial*, JCP, 1992.

Dictionnaire fiduciaire et financier, E. De la Villeguerin, 2-eme edition, 1991, Paris, la Villeguerin;

Ph. Didier – *Droit commercial*, T. I, P.U.F., Themis, 1970,

M. Dupuis - *Vertus et limites de la protection du nom commercial*, Lille, 1986;

J. Escarra – *Principes de droit commercial*, Sirey, tom I, 1934,

Endeman - *Das deutche handelsrecht systematish dargestellt*, 4 ed, 1887,

D. Ferrier - *Droit de la Distribution*, Ed. Litec, Paris, 2002;

D. Ferrier – *La distribution sur l internet*, Cahiers de droit des entreprise, Fasc. 2, 2000;

P. Le Floch - *Le fonds de commerce. Essai sur le caractere artificiel de la notion et ses limites actuelles*, LGDJ, Paris, 1986;

J. Frossard - *L immeuble et le droit commercial*, Rev. Trim. Dr. Com. 1966.

R. Gary – *Essay sur les notions d universalite de fait et d universalite de droit dans leur etat actuel*, These, Bordeaux, 1932;

P. Y. Gautier – *L influence de la doctrine sur la jurisprudence*, D., 2003;

H. Gazin - *Essay critique sur la notion de patrimoine*, These, Paris, 1903,

M. Glais- E. Sage - *Evaluations des actifs incorporels*: Encyclopedie de Gestion, Economica, 1997, vol.2;

E. Gombeaux - *La notion juridique du fonds de commerce*, These, Caen, 1902;

S. Guinchard – *L affectation des biens en droit prive francais*, L.G.D.J., 1976;

Y. Guyon - *Droit des Affaires*, Tome 1, 12-eme edition, Economica, Paris, 2003;

Hamel J., Lagarde G., Jauffret A. - *Droit commercial Dalloz*, T. I, 7-eme ed., 1980;

P. Hebraud - *Observations sur la notion du temps dans le droit civil*, Mel P. Kayser, Aix, 1979;

M.M. Rodiere et Houin - *Droit commercial*, t.I, Precis Dalloz, 6-eme edition, p. 191, nr.195,

G. Hirigoyen - *Encyclopedie de la gestion et du management*, Dalloz, Paris, 1999;

R. Houin - *Fonds de commerce et droit compare, Aspects nouveaux de la pensee juridique*, Recueil d etudes en Hommage a M. Ancel, Tome I, Ed. A. Pedone, 1975;

R. Houin, Renee Rodiere - *Droit commercial*, 4-eme edition Sirey, Paris, 1970;

R. Houin, Michel Pedamon - *Droit commercial*, ed. a IX-a, Dalloz, Paris, 1990;

G. Hubrecht, A Couret, Jean Jacques Barbieri - *Droit commercial*, 12-eme edition, Sirey, 1991;

Rudolf von Ihering – *L esprit du droit romain dans les differents degres de son developpements*, tr. Meulenaere, t.IV;

A. Jauffret - *Creanciers de l entreprise et creanciers de la personne en Droit francais*, in Liber Amicorum Baron Louis Fredericq, t II, 1965.

A. Jauffret - *Manuel de droit commercial*, Paris, 1973;

M. Jeantin - *L entreprise individuelle, bien de l exploitation, Traite, Biens de l exploitation*, J. Cl.;

L. Josserand -- *Cours de droit civil positif francais*, T. I, 3-eme edition, Sirey, Paris, 1938;

P. Jullien - *Les clientele civiles. Remarques sur l evolution de leur patrimonialite*, Revue Trimestrielle de Droit Civil, 1963;

M.M. Juglard, Benjamin Ippolito - *Cours de droit commercial*, Tome I, Montchrestien, Paris, 1995;

F. J. Laederich - *Fonds de commerce*, no.34, Repertoire de droit commercial, vol.3, 2-eme edition, Paris, 1989;

D. Legeais - *Droit commercial des affaires*_

F. Lemenuier - *Fonds de commerce – Achat et vente, exploitation et gerance*, 15-eme edition, Delmas, Paris, 2003;

P. Leroy - *L acquet de la communaute supplante par la regle de l accessoire*, D. 1994, chron. 9.93.

L. Leveneur - *Situation de fait en droit privee*, L.G.D.J., Paris, 1990;

M. Levis - *Site Internet: de l'incorporel au virtuel*, AJDJ, Paris, 2001;

A. Levy et A. Sayag - *Fonds de commerce*, Lamy Droit Commercial, Paris, 2005;

A. Levy, A. Sayag - *Transmission par deces -- le fonds de commerce lors du partage succesoral*, fasc. 4570, nr.1;

G. Loiseau - *Nom de domaine et Internet: turbulence autour d'un nouveau signe distinctif*, Chronique, 1999;

Y. Loussouarn, D. J. Bredin - *Droit de commerce international*, Sirey, Paris, 1969;

P. Malauzat - *La composition du fonds de commerce in Le statut juridique du fonds de commerce*, Rapports au 60 e Congres des Notaires de France, Librairies Techiques, 1962;

G. Amedee Manesme - *Francise et propriete commerciale*, Gaz. Pal., 14 nov.1996;

G. Marty, P. Raynaud, P. Jestay - *Traite de droit civil. Les obligations*, t.II, 2 eme ed.Sirey, 1989

J. F. Martin - *Redressement et liquidation judiciaires. Droit commercial*, Lamy, Paris, 1993;

P. Mayer - **Droit international prive**, Precis Domat, Montchrestien; Paris;

H.L. Mazeaud, J. Mazeaud - *Lecons de droit civil*, Tome I, Ed. Montchrestien, Paris, 1967;

B. Merchadal, P. Macqueron, *Le droit des affaires en France*, Ed. Fr. Lefebvre, Paris, 2002;

Ph. Merle - *Droit commercial. Societes commerciales*, 9-eme edition, Precis Dalloz, Paris, 2003;

J. Mestre - *Le gage des choses futures*, D.1982 ;

J. Moneger - *Emergence et evolution de la notion de fonds de commerce*, A.J.D.I., Paris, 2001;

J. Mestre, E. Putman, M.Billiau - *Traite de droit civil*, sous la direction de J. Ghestin, *Droit des suretes reelles*, LGDJ, 1996 ;

G. Marty, P. Raynaud, P. Jestay - *Traite de droit civil. Les obligations*, t.II, 2 eme ed.Sirey, 1989 ;

R. Monier - *Manuel elementaire de droit romain*, Tome I, Domat Montchrestien, Paris, 1945

D. Moneger - *Loyer et copropriete*, 2000;

J. Patarin – *Melanges*, Jean Foyer, PUF, Paris, 1997;

M. Pedamon - *Droit commercial, Commerçants et fonds de commerce, Concurrence et contrats du commerce*, 2-eme edition, Precis Dalloz, Paris, 2000;

D. Pene - *Evaluation de l'entreprise, Enciclopedie de Gestion et de management*, Economica, vol.2, 1997;

M. Planiol, G. Ripert - *Traite pratique de droit civil francais*, LGDJ, Paris, 1930;

G. Plastara – *La notion juridique de patrimonine*, These, Paris, 1903;

D.H. Perrin - *Le capital client, Nouvelle frontiere de commerce*, La Tribune, 17 febr.2001;

V.C. Pierrat - *Analyse economique de la survaleur et incidents*, CREFIGE, Cahier de recherche;

F. Pollaud Dulian - *L'utilisation de nom patronymique comme nom commercial*, JCP, 1992;

Jean Etienne-Marie Portalis - *Discours preliminaire au premier project de Code Civil*, Ed. Confluences, Paris, 1998;

J.G. Raffray - *Reflexions sur le bon usage de la location-gerance*, JCP N 1997;

P. Raynaud - *Le contrat de location gerance d'un fond de commerce*, Rev. crit. DIP 1936;

A. Reygrobellet - *Fonds de commerce*, Ed. Dalloz Action, Paris, 2005;

Yves Reinhardts - *Droit commercial, Actes de commerce, commercants, fonds de commerce*, 4-eme edition, Litec, Paris, 1996;

Yves Reinhardts, Jean Pascal Chazal - *Droit commercial*, 6-eme Edition, Litec, Paris, 2001;

L.H. Richard – *L'autonomie patrimonial de la societe*, L.G.D.J., Paris, 1969;

G. Ripert - *Aspects juridique du capitalism moderne*, LGDJ, 1946;

G. Ripert, J. Boulanger - *Traite de droit civil*, Paris, LGDJ, 1957;

G. Ripert, R. Roblot - *Traite de droit commercial*, 18-eme edition, LGDJ, Tome1, Paris, 2001;

R. Rodiere, R. Houin - *Droit commercial*, Tome 2, Dalloz, Paris, 1970;

Paul Roubier - *Droits intellectuels et droits de clientele*, RTD civ.1935;

Paul Roubier - *Le droit de la propriete industrielle*, vol.2, Sirey, Paris, 1954;

J. Romeuf - *L entreprise et la vie economique*, 5-eme edition, Paris, 1971;

A. Ronzano - *Le fonds de commerce electronique*, Creda, Litec. Paris, 2004;

A. Rousseau – *Essay critique sur la notion de patrimoine*, these, Dijon, Paris, 1910;

R. Saleilles - *De la personalite juridique*, Histoire et theories, 2-eme ed. paris, Librairies Arthur Rousseau, 1922;

R. Saleilles – *Etude sur l histoire des societes en commandite*, Ann. Dr. Com., 1987, Doct.;

Ch. Simon - *Le fonds de commerce*, Paris, 1898;

R. Savatier - *L introduction et l evolution du bien clientele dans la construction du droit positif francais*. Melanges offerts a Jacques Maury, Dalloz- Sirey, 1960, T.2;

R.Savatier - *Avenement et depassement de la theorie juridique du fonds de commerce*, Liber Amicorum BaronLouis Fredericq, T. II, 1965;

J. Derruppe - *Fonds de commerce et clientele*, Etudes Jauffret, Aix, 1974, p.231 și urm.;

A. Sayang, C. Jauffret-Spinosi - *L entreprise personnelle l experience Europeennes*;

A. Sayag, A. Levi - *Droit commercial. Fonds de commerce*, Lamy, Paris, 1993;

Y. Serra - *Concurrence deloyale*, Repertoire Dalloz de droit commercial, vol.2, Paris, 1989;

Y. Serra - *La clientele, Droit et patrimonialte*, juill-aout, 1996;

Y. Serra - *L obligation de non-concurrence dans le droit des contrats*, Paris, Sirey, 1970;

F.H.Speth - *La divisibilite du patrimoine et l entreprise d une personne*, Paris, L.G.D.J. et Editions Dresder, 1958;

G. Teillias - *La coloboration non statutaire entre epuox: le conjoint assistant ou co-exploitant*, LPA, nov. 1996;

F. Terre, P. Simler, Y. Lequette - *Droit civil, Les obligation*, 8-eme edition, Precis Dalloz, 2002;

Thaller-Percerou - *Traite elementaire de droit commercial*, Librairie Arthur Rousseau, 1922;

M. Thibierge - *Raportul de închidere al celei de-al 60-lea Congres al notarilor din Franța*, RTD com.1962.

J. Valery – *Maison de commerce et fonds de commerce*, Ann. Dr. Com.,1902.

A. Vanzetti - *Le fonds de commerce et la propriete commerciale dans la communaute economique europeene*, D, 1960, Chronique;

M. Vivant - *Droit de l informatique et des reseaux*, Lamy, Paris, 2004;

C. Vivante - *Trite de droit commerciale*, tome II, Librairies Editeurs Paris, 1911;

E. de la Villeguerin et alii - *Dictionnaire fiduciaire et financier*, 2-eme edition, 1991;

Vocabulaire juridique Henri Capitant sous coordination de **G. Cornu**, 2-eme edition, PUF;

Fr. Zenati - *Essay sur la nature juridique de la propriete; contribution a la theorie du droit subjectif*, These, Lyon, 1981;

Fr. Zenati - *Legislation francaise et communautaire*, Rev. Trim. Dr. Com., 1985;

Fr. Zenati - *Mise en perspective et perspectives de la theorie du patrimoine*, RTDC nr. 4/2003, p. 675, nota (45);

ARTICOLE

S. Angheni - *Câteva aspecte privind fondul de comerț în dreptul român și francez comparat*, *Studii de drept român*, anul VIII (41), nr.3-4/1996, p. 243-260;

S. Angheni - *Câteva aspecte privind consecințele juridice ale includerii imobilelor în fondul de comerț*, Rev. Curierul Judiciar nr. 5/2002;

Al. Bacaci – *Considerații asupra regimului matrimonial actual*, Revista Dreptul nr. 4/2001;

I. Băcanu - *Revista de drept comercial*, nr. 3/1998;

Gh. Beleiu - *Teoria impreviziunii*, Rev. Dreptul nr. 10-11/1993;

M.L. Belu Magdo - *Clientela și vadul comercial*, RDC. nr. 12/2002;

Mona Lisa Bellu-Magdo - *Fondul de comerț*, I, RDC nr. 12/200 și nr. 10/2002;

Sebastian Bodu - *O altă abordare a noțiunii de fond de comerț*, R.D.C. nr. 4/2000;

Boroi G, Boroi D. - *Garanția reală mobilă reglementată de Titlul VI la Legii nr. 99/1999*, Juridica nr.4/2000;

R. Bufan - *Vânzarea bunurilor debitorului susus procedurii falimentului*, RDC nr. 10/2001, p. 121 și urm.

R. Bufan - *Conținutul planurilor reglementate prin Legea nr.64/1995*, RDC, nr. 4/2001, p. 46;

I.C.C. Calmanovici - *Notă la Sentința civilă nr.346-1920 a Tribunalului Drohoi*, Pandectele române 1924, caietul 4-5, partea a-2-a;

O. Căpățână - *Caracteristici generale ale societăților comerciale*, în Rev. Dreptul, nr. 9-12/1990;

O. Căpățână - *Obligația vânzătorului comercial de informare a cumpărătorului*, R.D.C. nr.10/1999;

O. Căpățână - *Clientela comercială*, RDC nr. 5/1998;

St. D. Cărpenu - *Faptele de comerț în dreptul comercial român*, Rev. Dreptul 10-11/1991;

St. D. Cărpenu - *Regimul juridic al comercianților în dreptul român*, Dreptul nr. 6/1992;

D. Chirică - *Obligația de informare și efectele ei în faza precontractuală a vânzării-cumpărării*, în R.D.C. 7-8/1999;

D. Chirică - *Formarea contractului de vânzare-cumpărare*, R.D.C. nr. 10/1999;

D. Clocotici - *Opinii în legătură cu locația de gestiune*, Dreptul nr. 12/1992; *Probleme de drept din locația de gestiune*, RDC 4/1992;

D. Clocotici, Gh. Gheorghiu - *Contractul de locație a gestiunii în contextul legislației privatizării*, RDC nr. 6/1994;

R. Codrea - *Consecințele vânzării lucrului altuia în situația în care cel puțin cumpărătorul ignoră că vânzătorul nu este proprietarul lucrului vândut*, Dreptul nr.9/1998;

- E.Cristoforeanu** - *Introducere în studiul juridic al întreprinderii comerciale*, Pandectele Române, 1942;
- S. David** - *Contractul de închiriere și contractul de locație a gestiunii*, Dreptul nr.10-11/1991;
- V. Pătulea** - *Dreptul de informare în formarea contractelor*, R.D.C., nr.6/1998;
- S. David** - *Unele considerații introductive privind regimul juridic al garanțiilor reale mobiliare* (1), (2) în RDC nr 1 și nr. 2/2001;
- I. Deleanu** - *Natura juridică a contractului de locațiune încheiat între două societăți comerciale precum și a acțiunilor care derivă dintr-un asemenea contract*, Dreptul nr. 7/1994;
- I. Deleanu** - *Fondul de comerț* - considerații generale, în Dreptul nr. 4/2001;
- B. Diamant** - *Caracterul depășit al teoriei patrimoniului unic*, Dreptul nr.1/2000, p.116;
- I. Filipescu** - *Regimul juridic al bunurilor și datoriilor soților în lumina legii societăților comerciale*, Dreptul nr. 11/1992; *Noțiunea de patrimoniu și relațiile dintr-soți privind bunurile și datoriile lor*, Dreptul nr. 3/1993;
- Gh. Gheorghiu, M. Oproiu** - *Considerații asupra corelației dintre emblemă, firmă și marcă*, RDC nr. 2/1997;
- Manuela Guțu** - *Arhiva Electronică de Garanții Reale Mobiliare*, în Juridica nr. 9/2000;
- I. Lulă** - *Unele probleme privind noțiunea de patrimoniu*, Revista Dreptul nr. 1/1998;
- .Raluca Papadima** - *Nume de domeniu înregistrat abuziv. Aplicarea principiilor răspunderii delictuale. Natura drepturilor care se nasc din înregistrarea unui nume de domeniu*, în Pandectele Române, nr.6/2003;
- F. Pașca** - *Aspecte specifice ale actelor de vânzare-cumpărare în cadrul executării silite a patrimoniului debitoarei falite*, RDC nr. 6/2006;
- V. Pătulea** – *Patrimoniul societății comerciale*, revista Dreptul nr. 12/1995;
- P. Perju** - *Sinteză teoretică a jurisprudenței*, Dreptul nr. 2/1997;
- Cătălin Predoiu, Anca Maria Șandru** - *Comerțul prin Internet. Studiu economic și juridic*, Rev. Juridica nr.10/2000;
- A. Petrescu, L. Mihai** - *Legea privind brevetele de invenții*, Rev. Dreptul nr. 9/1992;

I. Popa - Influența regimului juridic matrimonial asupra raporturilor comerciale dintre soți;

I. Popa - *Vânzarea unei moșteniri*, Dreptul nr. 3/2005;

R. Rizoiu - *Garanția reală mobilă asupra universalităților de bunuri*, în PR nr. 2/2005, p.7 și urm.;

R. Rizoiu - *Dreptul debitorului de a dispune de bunul afectat garanției reale mobiliare*, în RRDA nr. 5/2005, p. 7 și urm.;

C. Roșu – *Necesitatea revenirii la libertatea convențiilor matrimoniale*, Revista Dreptul nr. 7/1999;

R. Sanilevici, I. Macovei - *Consecințele vânzării lucrului altuia în lumina soluțiilor practicii judiciare*, R.R.D. nr.2/1975;

D.A. Sitaru - *Regimul de drept internațional privat al garanțiilor reale mobiliare conform prevederilor Legii nr. 99/1999*, în RDC nr.10/2000;

C.I. Stoica, R.A. Rizoiu - *Considerații teoretice și practice asupra regimului juridic aplicabil garanțiilor reale mobiliare în materie comercială*, RDC nr. 1,2/2001;

A.C.Ștreanc - *Interfața marcă-nume de domeniu- internet* în Revista Română de Proprietate Industrială nr.5/2002;

I. Teves - *Contractul de garanție reală mobilă*, în Juridica nr. 8, 9, 10 11-12/2000; nr.1,2,3,4,5,6, 7-8/2001;

C. Toader, R. Popescu - *Considerații în legătură cu aplicarea principiului aparenței în drept, în materia moștenirii*, Revista Dreptul nr. 9/1993;

I. Turcu - *Participarea creditorilor cu creanțe garantate prin dreptul de retenție în procedura insolvenței*, în RDC nr.7-8/2006, p.9 și urm.;

I. Turcu - *Gajul cu și fără deposedare în practica bancară*, Rev. de drept commercial, nr. 5/1998;

F. Țuca - *Donație, sponsorizare, mecenat*, RDC nr. 9/1998;

M. Voiculescu - *Clientela și vadul comercial, elemente ale fondului de comerț*, RRDA, nr. 2/2006;

V.D. Zlătescu - *Sugestii pentru viitorul Cod al familiei*, Revista Română de Drept nr. 1/1972;

Tabla analitică de materii

Cuvânt înainte

Cuprins.....5

Capitolul I. Noțiuni introductive..... 6

Secțiunea 1. Rolul fondului de comerț în activitatea comercială..... 6

Secțiunea 2. Premise de abordare a conceptului fondului de comerț..... 7

Secțiunea 3. Reglementarea în dreptul pozitiv român.....10

Secțiunea 4. Istoricul noțiunii. Elemente de drept comparat.....14

4.1. Scurt istoric.....14

4.2. Elemente de drept comparat.....14

4.2.1. Legislații care recunosc existența unui conținut distinct al fondului de comerț de elementele care-l compun.....15

4.2.2. Legislații care nu recunosc existența unui conținut autonom al fondului de comerț.....19

Capitolul II. Noțiunea și caracteristicile fondului de comerț.....20

Secțiunea 1. Înțelesul noțiunii de fond de comerț.....20

Secțiunea 2. Definiția fondului de comerț.....22

Secțiunea 3. Imobilele și fondul de comerț.....26

3.1. Natura actelor juridice privind imobilele 30

3.2. Concluzii..... 35

3.3. Situația imobilelor în dreptul francez..... 38

3.3.1 Domeniul de aplicare al principiului excluderii imobilelor din fondul de comerț..... 39

3.3.2. Consecințele aplicării principiului excluderii imobilelor.....40

Secțiunea 4. Caracterele fondului de comerț.....42

Secțiunea 5. Delimitarea noțiunii de fond de comerț de noțiunile învecinate.....43

5.1. Fondul de comerț și patrimoniul.....43

5.2. Fondul de comerț și întreprinderea.....	48
5.3. Fondul de comerț și franciza.....	56
5.4. Fondul de comerț și internetul.....	61
5.5. Fondul de comerț și societatea comercială.....	67
5.6. Fondul de comerț și sucursala.....	69
Capitolul III. Natura juridică a fondului de comerț.....	71
Secțiunea 1. Concepțiile tradiționale.....	73
1.1. Teoria personificării fondului de comerț.....	73
1.2. Teoria patrimoniului de afectațiune.....	75
1.3. Teoria universalității juridice.....	77
1.4. Teoria universalității de fapt.....	81
1.5. Teoria bunului mobil incorporal.....	85
1.6. Teoria proprietății corporale.....	88
Secțiunea 2. Patrimoniul de afectațiune în condițiile apariției	
O.U.G. nr. 44/2008 și ale Noului Cod civil.....	91
2.1. Considerații referitoare la teoria modernă a patrimoniului de afectațiune.....	91
2.2. OUG nr. 44/2008.....	96
2.3. Noul Cod civil.....	100
Secțiunea 3. Concluzii.....	101
Capitolul IV. Elementele fondului de comerț.....	104
Secțiunea 1. Precizări.....	104
Secțiunea 2. Elemente constitutive ale fondului de comerț.....	105
Secțiunea 3. Caracteristici ale compoziției fondului.....	106
Secțiunea 4. Noțiunea de elemente esențiale și secundare ale fondului.....	106
Capitolul V. Elemente corporale ale fondului de comerț... ..	108
Secțiunea I. Firma.....	108
1.1. Noțiune.....	108

1.2. Firma-condiție esențială în exercitarea legală a comerțului.....	110
1.3.. Natura dreptului asupra firmei.....	112
1.4.. Transmiterea firmei.....	113
1.5. Apărarea dreptului asupra firmei.....	114
1.6. Condiții pentru validitatea de fond a firmei.....	115
Secțiunea 2. Emblema.....	119
2.1. Noțiuni.....	119
2.2. Caractere juridice.....	200
Secțiunea 3. Clientela - noțiune.....	125
3.1. Originile noțiunii.....	125
3.2. Definiția clientelei.....	126
3.3. Clientelă-vad comercial.....	127
3.4. Natura juridică a clientelei.....	129
3.5. Calitățile clientelei.....	134
3.6. Noțiunea de clientelă raportată la noțiunea de concurență.....	136
3.7. Abordarea noțiunii de clientelă din perspectivă economică.....	137
3.8. Conceptul de goodwill.....	140
3.9. Concluzii.....	143
Secțiunea 4. Nume de domeniu.....	145
4.1. Alte elemente de atragere a clientelei pe site-ul web care fac parte din fondul de comerț.....	146
Secțiunea 5. Drepturile de proprietate industrială.....	147
5.1. Mărcile.....	152
5.2. Brevetele de invenție și modelele de utilitate.....	153
5.3. Desenele și modelele industriale.....	155
Secțiunea 6. Dreptul de autor.....	156
Secțiunea 7. Regimul creanțelor și datoriilor.....	158
7.1. Principiul excluderii creanțelor și datoriilor.....	158
7.2. Excepții la principiul excluderii creanțelor și datoriilor.....	162
CAPITOLUL VI. Elemente corporale ale fondului de comerț.....	166
Secțiunea I. Materialele.....	167
Secțiunea 2. Mărfurile.....	168

2.1. Distingție între materiale și mărfuri.....	170
Secțiunea 3. Materiale și utilaje.....	170
3.1. Materialele.....	170
3.2. Absența materialelor în compunerea fondului de comerț.....	170
3.3. Dificultăți de calificare privind materiile prime.....	171
Secțiunea 4. Concluzie.....	171
CAPITOLUL VII. Proprietatea asupra fondului de comerț.....	174
Secțiunea 1. Proprietatea și exploatarea directă a fondului de comerț.....	175
Secțiunea 2. Proprietatea și exploatarea fondului de comerț în regimul	
matrimonial.....	179
a. Fondul de comerț, bun al soților în regimul comunitar.....	180
b. Fondul de comerț, bun propriu al unuia dintre soți.....	185
c. Regimul comunității legale în noua reglementare a NCC.....	187
Secțiunea a 3-a. Dreptul asupra fondului de comerț în cazul proprietății	
comune pe cote-părți și a indiviziunii.....	190
3.1. Proprietatea comună pe cote-părți, post-comunitară.....	191
3.2. Indiviziunea succesorală.....	193
3.3. Partajul succesoral.....	196
CAPITOLUL VIII. Transmiterea proprietății asupra fondului de comerț prin	
acte cu titlu gratuit.....	197
Secțiunea 1. Reglementări speciale..în materia transmiterii fondului de	
comerț cu titlu gratuit.....	197
Secțiunea a 2-a. Donația.....	199
Secțiunea a 3-a. Transmiterea fondului de comerț prin legat.....	206
CAPITOLUL IX. Vânzarea-cumpărarea fondului de comerț.....	208
Secțiunea 1. Noțiune.....	208
1.1. Definiția vânzării-cumpărării fondului de comerț.....	208
1.2. Absența reglementării specifice.....	209

1.3.	Modalități de cesiune a fondului de comerț.....	210
1.4.	Caracterul de faptă de comerț.....	211
1.5.	Caractere juridice.....	212
1.6.	Vânzarea fondului de comerț și vânzarea de active	213
1.7.	Vânzarea fondului de comerț și cesiunea de acțiuni.....	215
1.8.	Evaluarea fondului de comerț.....	216
1.8.1.	Necesitatea evaluării.....	216
1.8.2.	Relativitatea și diversitatea metodelor.....	217
Secțiunea 2. Condiții de validitate a vânzării fondului de comerț.....		218
2.1.	Precizări prealabile.....	218
2.2.	Capacitate.....	218
2.3.	Consimțământ.....	224
2.3.1.	Viciile de consimțământ.....	224
2.3.1.1.	Eroarea.....	224
2.3.1.2.	Dolul.....	225
2.3.1.3.	Violența.....	226
2.4.	Obiectul vânzării.....	227
2.4.1.	Condiții.....	227
2.4.1.1.	Fondul de comerț trebuie să existe.....	227
2.4.1.2.	Fondul trebuie să fie determinat, posibil și licit.....	228
2.4.1.3.	Fondul trebuie să fie proprietatea vânzătorului.....	230
2.4.2.	Elemente incluse în vânzarea fondului de comerț.....	233
2.5.	Prețul.....	239
2.6.	Forma vânzării.....	241
Secțiunea 3. Efectele contractului de vânzare-cumpărare.....		242
3.1.	Precizări.....	242
3.2.	Obligațiile vânzătorului.....	244
3.2.1.	Transferul proprietății.....	244
3.2.2.	Obligația de predare.....	244
3.2.3.	Garanția contra evicțiunii.....	246
3.2.3.1.	Clauze de neconcurență.....	247
3.2.4.	Garanția contra viciilor ascunse.....	249
3.2.4.1.	Clauze contractuale.....	252
3.3.	Obligațiile cumpărătorului.....	252

3.3.1. Plata prețului și luarea în posesie.....	252
3.4. Efectele contractuale față de terți.....	253
3.4.1. Cocontractanții cedentului.....	253
3.4.2. Creditorii cedentului.....	255
3.5. Garanțiile de care beneficiază vânzătorul.....	255
Capitolul IX. Aportul fondului de comerț.....	258
Secțiunea 1. Aportul în folosință.....	259
Secțiunea 2. Aportul în proprietate.....	260
2.1. Condiții privind obiectul aportului.....	261
2.2. Condiții de formă și publicitate.....	266
2.3. Publicitatea aportului.....	267
Secțiunea a 3-a. Realizarea aportului..fondului de comerț.....	268
3.1. Transferul dreptului de proprietate.....	268
3.2. Predarea efectivă.....	268
3.3. Regimul riscurilor pieirii fortuite a fondului de comerț.....	269
Secțiunea a 4-a. Răspunderea asociaților pentru neefectuarea aportului.....	269
Secțiunea a 5-a. Aportul fondului de comerț - bun comun al soților.....	273
Secțiunea a 6-a. Opoziția creditorilor sociali și a oricăror persoane prejudiciate privitoare la modificarea actului constitutiv al societății comerciale de reducere a capitalului social, ca urmare a vânzării unui fond de comerț ce avea o pondere importantă în obiectul social pentru reducerea capitalului social.....	274
Capitolul XI. Uzufuctul fondului de comerț.....	278
Secțiunea 1. Definiția și obiectul contractului de uzufuct al fondului de comerț.....	278
1.1. Definiție.....	279
1.2. Caractere juridice.....	280
1.3. Obiect.....	280
Secțiunea 2. Formarea contractului de uzufuct.....	281

Secțiunea 3. Funcționarea fondului de comerț în uzufruct.....	282
3.1. Drepturile și obligațiile uzufructuarului.....	282
3.1.1. Dreptul de a stăpâni, a se folosi, de a culege fructele.....	282
3.1.2. Obligația de exploatare.....	283
3.2. Drepturile și obligațiile nudului-proprietar.....	285
3.2.1. Drepturi asupra fondului de comerț.....	285
3.2.2. Obligații cu privire la fondul de comerț.....	285
Secțiunea 4 . Încetarea contractului de uzufruct uzufructului.....	286
4.1. Cauze de încetare a contractului.....	286
4.2. Situația ameliorărilor și a îmbunătățirilor.....	287
Capitolul X. Contractul de locație a gestiunii fondului de comerț.....	288
Secțiunea 1. Noțiuni, cadru legal, definiție.....	287
1.1. Noțiunea locației de gestiune a fondului de comerț.....	287
1.2. Cadrul legal.....	288
1.3. Definiția locației de gestiune.....	289
1.4. Utilitatea și inconvenientele reglementării.....	290
Secțiunea 2. Natura juridică, caractere juridice, distincție față de	
contracte învecinate.....	292
2.1. Natura juridică a contractului de locație a gestiunii.....	292
2.2. Caracterele juridice ale contractului de locație a gestiunii.....	294
2.3. Distincție între locația de gestiune și vânzarea fondului.....	298
2.4. Distincție între locația de gestiune și aportul în folosință.....	301
2.5. Distincție între locația de gestiune și închirierea comercială.....	301
2.6. Distincție între locația de gestiune și sublocațiune.....	305
2.7. Distincție între locația de gestiune și gestiunea salarizată.....	307
2.8. Distincție între locația de gestiune și management.....	307
2.9. Combinații ale locației de gestiune cu alte operațiuni.....	308
Secțiunea 3. Condiții de validitate.....	311
3.1. Obiectul contractului.....	311
3.2. Capacitate.....	312
3.3. Condiții specifice locației de gestiune.....	315

3.4. Măsuri de publicitate.....	317
Secțiunea 4. Efectele locației de gestiune.....	318
4.1. Drepturile și obligațiile locatorului.....	318
4.1.1. Obligația de predare.....	318
4.1.2. Obligația de garanție.....	321
4.1.3. Garanția de evicțiune.....	323
4.1.4. Garanția legală de neconcurență.....	323
4.1. 5. Lucrări și reparații.....	324
4. 2. Drepturile și obligațiile locatarului.....	324
4.2.1. Dreptul și obligația de exploata	324
4.2.2. Respectarea destinației fondului.....	326
4.2.3. Abținerea de la deturnarea clientelei clientelei.....	326
4.2.4. Depozit de garanție.....	327
4.2.5. Plata prețului locațiunii.....	328
4.2.6. Preluarea personalului locatorului.....	329
4.2.7. Restituirea obiectului locațiunii.....	330
4.2.8. Lipsa indemnizației compensatorii.....	330
Secțiunea 5. Efecte față de terți.....	331
5.1. Față de închirietorul spațiului exploatării.....	331
5.2. Dobânditorul fondului.....	333
5.3. Creditorii locatorului.....	334
5.4. Creditorii locatarului.....	335
Secțiunea 6. Încetarea locației.....	337
Capitolul XI. Garanția reală mobilă a fondului de comerț.....	339
Secțiunea 1. Rolul garanției reale mobiliare asupra fondului de comerț în asigurarea executării obligațiilor comerciale.....	339
1.1. Noțiuni generale.....	339
Secțiunea a 2-a. Noțiune și caractere juridice.....	344
2.1. Definiție.....	344

2.2. Caractere juridice.....	344
Secțiunea a 3-a. Constituirea contractului de garanție reală mobilă.....	346
3.1. Părți contractante.....	346
3.2. Obiect.....	346
3.3. Elemente incluse în garanția reală mobilă a fondului de comerț.....	349
3.4. Elemente excluse din garanția reală mobilă a fondului de comerț.....	350
3.5. Modificarea masei gajului.....	354
3.6. Condiții de formă a contractului de garanție reală mobilă.....	354
3.7. Publicitate.....	354
Secțiunea a 4-a. Efectele contractului de garanție reală mobilă.....	355
4.1. Drepturile și obligațiile debitorului.....	355
4.2. Drepturile și obligațiile creditorului.....	356
Secțiunea a 5-a. Executarea contractului de garanție reală mobilă.....	357
5.1. Luarea în posesie a fondului.....	357
5.2. Vânzarea fondului.....	357
5.3. Alte proceduri de executare a fondului de comerț.....	358
5.3.1. Executarea silită conform procedurii C. proc. civ.....	358
5.3.2. Executarea în cadrul procedurii insolvenței.....	359
Secțiunea a 6-a. Încetarea contractului de garanție reală mobilă.....	362
Capitolul XII. Leasingul fondului de comerț.....	362
Secțiunea 1. Noțiunea contractului de leasing.....	362
1.1. Definiția contractului de leasing.....	362
1.2. Reglementarea legală.....	364
1.3. Caracterele juridice ale contractului de leasing.....	364
1.4. Natura juridică a contractului de leasing.....	365
1.5. Delimitarea contractului de leasing de alte contracte.....	365
1.6. Inconveniente.....	366
Secțiunea a 2-a. Condiții de fond și formă.....	369
2.1. Condiții de fond.....	369

2.1.1 Obiect.....	369
2.2. Condiții de formă.....	170
Secțiunea a 3-a. Efectele contractului de leasing.....	371
3.1. Obligațiile locatorului/finanțator.....	371
3.2. Obligațiile locatarului/utilizator.....	371
Secțiunea a 4-a. Norme speciale în materie de leasing care permit ca un fond de comerț dat în locație de gestiune să poată constitui obiect al leasingului.....	372
Secțiunea a 5-a. Leasing asupra unui element al fondului.....	374
Capitolul XIII. Concluzii.....	376
Bibliografie.....	385
Doctrină românească.....	385
Tratate, cursuri universitare, monografii.....	385
Doctrină străină.....	392
Articole.....	400
Tabla analitică de materii.....	404